

**ՆԱՆՈՒՆ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
Ո Ր Ո Շ Ո Ւ Մ Ը**

**ՔԱՂԱՔԱՅԻՆԵՐ ԱՐԱՐԱՏ ԾՈՎՅԱՆԻ ԵՎ ՍՎԵՏԼԱՆԱ ՆԱԿՈՔՅԱՆԻ ԴԻՄՈՒՄԻ
ՆԻՄԱՆ ՎՐԱ՝ «ՊԵՏԱԿԱՆ ՏՈՒՐՔԻ ՄԱՍԻՆ» ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ
ՕՐԵՆՔԻ 9-ՐԴ ՆՈՂՎԱԾԻ 8-ՐԴ ԿԵՏԻ «Ա» ԵՎ «Բ» ԵՆԹԱԿԵՏԵՐԻ՝ ՆԱՅԱՍՏԱՆԻ
ՆԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ՍԱՆՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՆԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՆԱՐՅԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ ԳՈՐԾՈՎ**

Քաղ. Երևան

25 մայիսի 2010թ.

Նայասարանի Նանրապետության սահմանադրական դափարանը՝ կազմով.
Գ. Նարությունյանի (նախագահող), Կ. Բալայանի, Ն. Դանիելյանի, Ֆ. Թոխյանի,
Մ. Թոփուզյանի (գեկուցող), Վ. Նովհաննիսյանի, Ն. Նազարյանի,

մասնակցությամբ՝

դիմող Ա. Ծովյանի, դիմողների ներկայացուցիչ Կ. Մեժլումյանի,

գործով որպես պապասխանող կողմ ներգրավված՝ ՆՆ Ազգային ժողովի պաշ-
տոնական ներկայացուցիչ՝ ՆՆ Ազգային ժողովի նախագահի խորհրդական Դ. Մել-
քոնյանի,

համաձայն ՆՆ Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետի, 101-րդ
հոդվածի 1-ին մասի 6-րդ կետի, «Սահմանադրական դափարանի մասին» ՆՆ օրենքի
25, 38 եւ 69-րդ հոդվածների,

դռնբաց նիստում գրավոր ընթացակարգով քննեց «Քաղաքացիներ Արարապ
Ծովյանի եւ Սվետլանա Նակոբյանի դիմումի հիման վրա՝ «Պետական փուրքի մասին»
Նայասարանի Նանրապետության օրենքի 9-րդ հոդվածի 8-րդ կետի «ա» եւ «բ»
ենթակետերի՝ Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրությանը համապատաս-
խանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործը:

Գործի քննության առիթը քաղաքացիներ Ա. Ծովյանի եւ Ս. Նակոբյանի՝ 25.02.2010թ. ՆՏ սահմանադրական դատարան մուտքագրված դիմումն է:

Ուսումնասիրելով գործով զեկուցողի հաղորդումը, դիմող եւ պարասխանող կողմերի գրավոր բացատրությունները, հետազոտելով օրենքը եւ գործում առկա մյուս փաստաթղթերը, Նայաստանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Պ Ա Ր Զ Ե Ց .**

1. «Պետական փուրքի մասին» ՆՏ օրենքն ընդունվել է ՆՏ Ազգային ժողովի կողմից 1997 թվականի դեկտեմբերի 27-ին, ՆՏ Նախագահի կողմից ստորագրվել՝ 1998 թվականի հունվարի 10-ին եւ ուժի մեջ է մտել 1998 թվականի հունվարի 11-ին:

ՆՏ սահմանադրական դատարանի թիվ 2 դատական կազմի 2010 թվականի մարտի 10-ի որոշմամբ «Պետական փուրքի մասին» ՆՏ օրենքի 9-րդ հոդվածի 8-րդ կետի «ա» եւ «բ» ենթակետերի, Նայաստանի Նանրապետության քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 70-րդ հոդվածի 1-ին մասի 7-րդ կետի, 213-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի, 210-րդ հոդվածի 4-րդ մասի, 226-րդ հոդվածի 1-ին կետի, 233-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետի, 231-րդ հոդվածի 1-ին մասի 5-րդ կետի՝ ՆՏ Սահմանադրությանը համապարասխանության հարցի վերաբերյալ Ա. Ծովյանի եւ Ս. Նակոբյանի դիմումը քննության է ընդունվել մասնակի՝ միայն «Պետական փուրքի մասին» ՆՏ օրենքի 9-րդ հոդվածի 8-րդ կետի «ա» եւ «բ» ենթակետերի մասով:

«Պետական փուրքի մասին» ՆՏ օրենքի՝ «Դատարան փրվող հայցադիմումների, դիմումների ու գանգապների, դատարանի դատական ակտերի դեմ վերաքննիչ եւ վճռաբեկ բողոքների համար, ինչպես նաեւ դատարանի կողմից փրվող փաստաթղթերի պարճեններ (կրկնօրինակներ) փալու համար պետական փուրքի դրույքաչափերը» վերաբառությամբ 9-րդ հոդվածի 8-րդ կետի «ա» եւ «բ» ենթակետերը սահմանում են. «Առաջին ապյանի դատարաններ փրվող հայցադիմումների, դիմումների ու գանգապների, դատարանի դատական ակտերի դեմ վերաքննիչ եւ վճռաբեկ բողոքների համար, ինչպես նաեւ դատարանի կողմից փրվող փաստաթղթերի պարճեններ (կրկնօրինակներ) փալու համար պետական փուրքը գանձվում է հետեւյալ դրույքաչափերով.

...

8. դատարանի դատական ակտերի դեմ վերաքննիչ բողոքների համար՝

ա) գույքային պահանջի գործերով

վերաքննիչ բողոքում նշված վիճարկվող գումարի 3 փոկոսի չափով, իսկ եթե վիճարկվում են առաջին արյանի դափարանի կողմից բավարարված կամ չբավարարված պահանջներն ամբողջությամբ կամ բավարարված կամ չբավարարված պահանջները չեն վիճարկվում, ապա առաջին արյանի դափարան հարուցված եւ բողոքարկվող հայցի հայցագնի 3 փոկոսի չափով,

բ) ոչ գույքային բնույթի պահանջի գործերով
բազային փուրքի փասնապատիկի չափով»:

2. Քննության առարկա գործի դատավարական նախապատմությունը հանգում է նրան, որ դիմողներն իրենց իրավունքների դատական պաշտպանության նպատակով դիմել են Երեւանի Կենտրոն եւ Նորք-Մարաշ համայնքների առաջին արյանի դափարան՝ խնդրելով քանդել շինությունը եւ վերականգնել մինչեւ իրավունքի խախտումը գոյություն ունեցած վիճակը կամ փոխհատուցել կրած վնասը: Երեւանի Կենտրոն եւ Նորք-Մարաշ համայնքների առաջին արյանի դափարանի 15.08.2006թ. թիվ 02-2409 վճռով հայցը մերժվել է:

Դիմողների վերաքննիչ բողոքի հիման վրա ՏՏ քաղաքացիական գործերով վերաքննիչ դատարանի 28.02.2007թ. վճռով բողոքը բավարարվել է:

Նշված քաղաքացիական գործով պատասխանող կողմի վճռաբեկ բողոքի հիման վրա ՏՏ վճռաբեկ դատարանի 09.11.2007թ. թիվ 3-1400 (ՎԳ) որոշմամբ բեկանվել է ՏՏ քաղաքացիական գործերով վերաքննիչ դատարանի 28.02.2007թ. վճիռը եւ գործն ուղարկվել նույն դատարան՝ այլ կազմով նոր քննության: ՏՏ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի 21.01.2008թ. որոշմամբ գործն ուղարկվել է Երեւանի Կենտրոն եւ Նորք-Մարաշ համայնքների ընդհանուր իրավասության դատարան քննության համար՝ որոշման մեջ փախելով հետեւյալ հիմնավորումը. «ՏՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքում փոփոխություններ եւ լրացումներ կատարելու մասին» ՏՏ օրենքի համաձայն՝ փոխվել է ՏՏ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանում գործերի քննության կարգը եւ ներկայումս ՏՏ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանում գործի քննությունն իրականացվելու է ՏՏ վճռաբեկ դատարանում գործի քննության կանոններով: Տաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ սույն գործով չկա այն դատական ակտը, որի դեմ բերված վերաքննիչ բողոքի քննությունը հնարավոր կլինի իրականացնել վճռաբեկ դատարանում գործի քննության կանոններով, վերաքննիչ դատարանը գտավ, որ սույն քաղաքացիական գործը պետք է ուղարկել Երեւանի Կենտրոն եւ Նորք-Մարաշ համայնքների ընդհանուր իրավասության դատարան քննության համար»:

Երևանի Կենտրոն եւ Նորք-Մարաշ համայնքների ընդհանուր իրավասության դատարանի 19.06.2009թ. թիվ ԵԿԴ/1036/02/08 վճռով հայցը մերժվել է:

Դիմողները նշված վճռի դեմ բերել են վերաքննիչ բողոք՝ պետական փուրք վճարելով միայն ոչ գույքային բնույթի պահանջի համար:

Դիմողների վերաքննիչ բողոքի հիման վրա ՆՏ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի 14.08.2009թ. թիվ ԵԿԴ-1036/02/08 որոշմամբ վերաքննիչ բողոքը վերադարձվել է երկու պահանջներից մեկի՝ գույքային բնույթի պահանջի համար պետական փուրքը վճարված չլինելու պարճառաբանությամբ:

Դիմողների վճռաբեկ բողոքի հիման վրա ՆՏ վճռաբեկ դատարանը՝ վերահաստատելով ՆՏ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի իրավական դիրքորոշումները, իր՝ 30.09.2009թ. թիվ ԵԿԴ/1036/02/08 որոշմամբ վճռաբեկ բողոքը վերադարձրել է:

3. Դիմողները՝ հղում կատարելով Մարդու իրավունքների եւ հիմնարար ազատությունների պաշտպանության մասին եվրոպական կոնվենցիայի 6-րդ հոդվածի 1-ին մասին, գրնում են, որ «Պետական փուրքի մասին» ՆՏ օրենքի 9-րդ հոդվածի 8-րդ կետի «ա» եւ «բ» ենթակետերով սահմանված դրույթները՝ իրավակիրառ պրակտիկայում դրանց փրված մեկնաբանությամբ, խախտում են դատարանի մատչելիության իրավունքը եւ հակասում են ՆՏ Սահմանադրության 3 եւ 18-րդ հոդվածներին:

«Պետական փուրքի մասին» ՆՏ օրենքի 9-րդ հոդվածի 8-րդ կետի «ա» եւ «բ» ենթակետերով սահմանված դրույթների առնչությամբ դիմողները կատարում են երեք հարցադրում.

ա/ որքանով է իրավաչափ բեկանված գործով նույն անձի կողմից նոր վերաքննիչ բողոք բերելու համար կրկին անգամ պետական փուրք վճարելու պարտականություն սահմանելը,

բ/ որքանով է իրավաչափ վերաքննիչ բողոք բերելիս երկու հայցապահանջներից մեկի՝ հիմնական հայցապահանջի համար պետական փուրք վճարած լինելու պարագայում երկրորդ հայցապահանջի՝ այլընտրանքային հայցապահանջի համար եւս պետական փուրք վճարելու պարտականություն սահմանելը,

գ/ որքանով է իրավաչափ վերաքննիչ բողոք բերելիս երկու հայցապահանջներից մեկի՝ հիմնական հայցապահանջի համար պետական փուրք վճարած լինելու պարագայում երկրորդ հայցապահանջի՝ այլընտրանքային հայցապահանջի համար պետական փուրք չվճարելու պարճառաբանությամբ վերաքննիչ բողոքն ամբողջությամբ՝ եւ՛ առաջին, եւ՛ երկրորդ հայցապահանջների մասով վերադարձնելը:

Վերը նշված հարցադրումների առնչությամբ դիմողներն իրավաչափ չեն համարում վերաքննիչ բողոք բերելիս հիմնական հայցապահանջին զուգահեռ այլընտրանքային հայցապահանջի եւ բեկանված գործով նույն անձի կողմից կրկին անգամ վերաքննիչ բողոք բերելու համար պետական փութք վճարելու պարտականություն սահմանելը, ինչպես նաեւ վերաքննիչ բողոք բերելիս երկու հայցապահանջներից մեկի համար պետական փութք վճարած լինելու պարագայում երկրորդ հայցապահանջի համար պետական փութք չվճարելու պարտականությամբ վերաքննիչ բողոքն ամբողջությամբ վերադարձնելը:

4. Ըստ պարասխանողի՝ դիմողներն իրենց դիմումում բարձրացնում են առանձին դեպքերում վերաքննիչ բողոք բերելու համար պետական փութքից ազատելու, ինչպես նաեւ դատավարական բնույթի հարցեր, որոնք վիճարկվող դրույթի իրավակարգավորման շրջանակից դուրս են, քանզի վիճարկվող դրույթը բացառապես սահմանում է վերաքննիչ բողոք բերելու համար պետական փութքի դրույթաչափերը: Պարասխանողը գտնում է, որ սահմանադրական դատարան ներկայացված դիմումն ակնհայտ անհիմն է, քանի որ վիճարկվող դրույթները դիմումում բարձրացված պահանջներին չեն առնչվում: Պարասխանողը միջնորդել է սահմանադրական դատարանին գործի վարույթը կարճել:

5. Սույն գործի շրջանակներում սահմանադրական դատարանն անհրաժեշտ է համարում վիճարկվող դրույթների սահմանադրականության առնչությամբ դիմողների բարձրացրած հարցադրումները դիտարկել ՏՏ Սահմանադրության 45-րդ հոդվածում ամրագրված՝ պետական փութքեր մուծելու պարտականության, նշված սահմանադրական պարտականության եւ դատարանի մատչելիության իրավունքի հարաբերակցության, պետական փութքի բովանդակության, դերի ու նշանակության, ինչպես նաեւ դատարանների՝ որպես պետական մարմինների գործառույթների համարեքստում:

«Պետական փութքի մասին» ՏՏ օրենքը, ՏՏ Սահմանադրության 45 եւ 83.5-րդ հոդվածների պահանջներին համապատասխան, ի թիվս պետական փութքի այլ տեսակների, սահմանում է դատարան փրվող հայցադիմումների, դատարանի դատական ակտերի դեմ վերաքննիչ եւ վճռաբեկ բողոքների համար գանձվող պետական փութքի դրույթաչափերը, փութք վճարողներին, պետական փութքը գանձելու, վերադարձնելու, արտոնություններ փրամադրելու կարգն ու պայմանները:

«Պեպական փուրքի մասին» ՆՏ օրենքի 2-րդ հոդվածը սահմանում է պեպական փուրքի հասկացությունը: Ըստ այդ հոդվածի՝ «Նայասպանի Նանրապեպությունում պեպական փուրքը պեպական մարմինների լիազորությունների իրականացմամբ պայմանավորված՝ **սույն օրենքով սահմանված ծառայությունների կամ գործողությունների համար** ֆիզիկական եւ իրավաբանական անձանցից Նայասպանի Նանրապեպության պեպական եւ (կամ) համայնքների բյուջեներ մուծվող օրենքով սահմանված **պարտադիր վճար է**»:

«Պեպական փուրքի մասին» ՆՏ օրենքի 3-րդ հոդվածը սահմանում է պեպական փուրք վճարողների շրջանակը: Ըստ այդ հոդվածի՝ Նայասպանի Նանրապեպությունում պեպական փուրք վճարողներ են համարվում «Պեպական փուրքի մասին» ՆՏ օրենքի **7 հոդվածով նախատեսված ծառայություններից կամ գործողություններից** օգտվող ֆիզիկական եւ իրավաբանական անձինք:

«Պեպական փուրքի մասին» ՆՏ օրենքի 7-րդ հոդվածը պեպական փուրքի գանձման օբյեկտ, այսինքն՝ պեպական մարմինների լիազորությունների իրականացմամբ պայմանավորված **գործողություն է** դիփարկում, մասնավորապես, դափարան փրվող հայցադիմումների, դափարանի դափական ակտերի դեմ վերաքննիչ եւ վճարեկ բողոքների **քննությունը**:

Դափարաններում պեպական փուրք վճարելու պարտականության սահմանումը նպատակ է հետապնդում փոխհատուցել պեպության՝ արդարադատության իրականացման հետ կապված ծախսերը, կանխարգելել ակնհայտ անհիմն հայցադիմումների հոսքը, դափարան դիմելու իրավունքի չարաշահումը:

«Պեպական փուրքի մասին» ՆՏ օրենքն առանձնացնում է գույքային պահանջի եւ ոչ գույքային պահանջի առնչությամբ գանձվող պեպական փուրքերը՝ դրանց համար սահմանելով հաշվարկման միմյանցից էապես փարբերվող կարգ, ինչն օբյեկտիվորեն պայմանավորված է այդ պահանջների բնույթով եւ առանձնահատկություններով: Գույքային պահանջի առնչությամբ գանձվող պեպական փուրքը համամասնական փուրք է, եւ հաշվարկվում է հայցագնի նկատմամբ փոկոսային հարաբերակցությամբ, իսկ ոչ գույքային պահանջի առնչությամբ գանձվող փուրքը պարզ փուրք է, եւ գանձվում է հաստատագրված գումարի չափով: Եթե հայցադիմումը ներառում է գույքային եւ ոչ գույքային պահանջներ, ապա օրենքը՝ այդ պահանջներից յուրաքանչյուրի քննությունը դիփարկելով որպես օրենքի իմաստով ինքնուրույն եւ առանձին գործողություն, պահանջում է, որ պեպական փուրք վճարվի միաժամանակ եւ՝ գույքային, եւ՝ ոչ գույքային պահանջների առնչությամբ (հոդվ. 32, մաս 4)՝ այդպիսով հետապնդելով իրավաբանորեն հիմնավոր փաստարկված նպատակ:

6. Նիմք ընդունելով այն հանգամանքը, որ դատարաններում պետական փուրք վճարելու սահմանադրական պարտականության կատարումը սերտորեն առնչվում է անձի՝ դատարան դիմելու սահմանադրական իրավունքի իրացման հնարավորության հետ՝ սահմանադրական դատարանը հարկ է համարում ընդգծել, որ դատարաններում պետական փուրք վճարելու պարտականությունը չի հետապնդում դատարան դիմելու սահմանադրական իրավունքից անձին զրկելու նպատակ: Օրենսդիրը կարգավորելով դատարաններում պետական փուրքի գանձման հետ կապված իրավահարաբերությունները՝ կաշկանդված է քաղաքացիական իրավունքների ու ազատությունների պաշտպանության սահմանադրական սկզբունքներով, մասնավորապես, դատարանի մարզելիության սկզբունքի երաշխավորման պարտականությամբ: Ուստի օրենսդիր պարտականությունն է երաշխավորել պարզաճ հավասարակշռություն, մի կողմից, դատարաններում պետական փուրք գանձելու՝ պետության օրինավոր շահի, դատարաններում պետական փուրք վճարելու՝ անձի սահմանադրական պարտականության եւ, մյուս կողմից՝ դատարանների միջոցով իր իրավունքները պաշտպանելու՝ դիմողի օրինավոր շահի միջև: Ներկայումս, այդպիսի հավասարակշռության ապահովումը հետապնդում է սահմանադրաիրավական նպատակ:

«Պետական փուրքի մասին» ՆՏ օրենքի ուսումնասիրությունը վկայում է, որ օրենքը սահմանել է որոշակի իրավական երաշխիքներ, որոնք միտված են նշված հավասարակշռությունն ապահովելու նպատակին: Մասնավորապես, «Պետական փուրքի մասին» ՆՏ օրենքի 31-րդ հոդվածի առաջին պարբերության «գ» կետի համաձայն՝ առանձին վճարողների կամ վճարողների խմբերի համար պետական փուրքի գծով արտոնություններ կարող են սահմանել դատարանները կամ դատավորները՝ «Պետական փուրքի մասին» ՆՏ օրենքի 9-րդ հոդվածում նշված առանձին գործերով՝ **եղնելով կողմերի գույքային դրությունից:** Այս դրույթը դատարանի մարզելիության իրավունքի իրացման հնարավորություն է երաշխավորում ոչ բավարար ֆինանսական միջոցներ ունեցող անձանց համար: Ընդ որում, վերոհիշյալ արտոնությունները, ի թիվս այլոց, ներառում են նաև պետական փուրքից ընդհանրապես ազատելու հնարավորությունը: Միաժամանակ, «Պետական փուրքի մասին» ՆՏ օրենքի 22-րդ հոդվածը սահմանում է այն դեպքերը, երբ դատարաններում պետական փուրք վճարելու պարտականությունից անձն ազատվում է օրենքի ուժով, որով բացառվում է այդ պարտականությունից անձին ազատելու հայեցողական մոտեցումը: Բացի դրանից, ՆՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 73-րդ հոդվածի 1-ին մասը եղնելով այն սկզբունքից, որ դատական

ծախսերը վճարում է դափավարության պարտվող կողմը՝ սահմանում է, որ դափական ծախսերը գործին մասնակցող անձանց միջև բաշխվում են բավարարված հայցապահանջների չափին համամասնորեն:

Ներելաբար, սահմանադրական դափարանը գտնում է, որ արդարադատության բնագավառում պետական փուրքի գանձման սույն գործով վիճարկվող կարգի նախադեման խնդրում օրենսդրությամբ ստեղծված են բավարար իրավական երաշխիքներ, որոնց միջոցով ապահովվում է պարզաճ սահմանադրաիրավական հավասարակշռություն պետության եւ անձի օրինավոր վերոհիշյալ շահերի միջև:

Միաժամանակ սահմանադրական դափարանն արձանագրում է, որ դիմողների կողմից մարնանշված իրավիճակներում գործում են վերոհիշյալ օրենսդրական բոլոր երաշխիքները, ինչը հնարավորություն է տալիս նշված դեպքերում եւս դափարանի մարջելիության իրավունքի իրացումն անիրավաչափորեն չպայմանավորել դափարաններում պետական փուրք վճարելու պարտականությամբ:

Սահմանադրական դափարանը հարկ է համարում նշել նաեւ, որ «Պետական փուրքի մասին» ՏՏ օրենքի կիրառման դափական պրակտիկան ամփոփված է ՏՏ դափարանների նախագահների խորհրդի 1999թ. մարտի 27-ի թիվ 8 որոշմամբ, որում, մասնավորապես, նշվում է, որ ՏՏ վճարելի դափարանի որոշմամբ գործը վերաքննիչ դափարանին նոր քննության ուղարկելու դեպքում, ՏՏ քաղաքացիական դափավարության օրենսգրքի 68-73-րդ հոդվածների եւ «Պետական փուրքի մասին» մասին ՏՏ օրենքի համաձայն՝ կողմերից պետական փուրքի գանձում չի նախադեմվում: Նամաձայն «Պետական փուրքի մասին» ՏՏ օրենքի 22-րդ հոդվածի 1-ին մասի «թ» կետի՝ դիմողներն օրենքի ուժով ազարվում են պետական փուրք վճարելու պարտականությունից նաեւ նոր երեսան եկած հանգամանքների հետեւանքով դափարանի վճիռը կամ որոշումը վերանայելու վերաբերյալ բողոք ներկայացնելիս: Նշված դեպքերում պետական փուրք վճարելու պարտականության բացակայությունը պայմանավորված է այն փրամաբանությամբ, համաձայն որի՝ դափարանի կողմից կարարվող գործողությունը, որպես պետական փուրքի գանձման օբյեկտ, թելադրված է օբյեկտիվորեն փաստված իրավական անիրաժեշտությամբ, հետեւաբար՝ չի պայմանավորվում պետական փուրքի վճարման սահմանադրական պարտականության կարարմամբ:

7. Սահմանադրական դափարանն իր՝ 2008թ. սեպտեմբերի 9-ի ՍԴՈ-758 որոշման մեջ իրավական դիրքորոշում է արտահայտել այն մասին, որ յուրաքանչյուր դափական ափյանի գործառույթի իրացման արդյունքում անձի իրավունքների

դասական պաշտպանությունը նոր որակ է ստանում, յուրաքանչյուր դասական ապյանի կողմից իր գործառնությունների իրականացման արդյունքում ընդունված դասական ակտն իր ինքնությունը դերակատարությունն ունի դասական պաշտպանության իրավունքի իրացման ողջ գործընթացում: Մույն գործի շրջանակներում զարգացնելով նշված իրավական դիրքորոշումը՝ սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ վերադաս դատարանի ակտի հիման վրա նոր քննության արդյունքում ստորադաս դատարանի կողմից ընդունված ակտը եւս հեղափոխում է ինքնությունն պարզապես՝ փոխադրելով գործի քննության գործընթացում կողմերի համար առաջացնելով իրավական նոր հետեւանքներ: Ներկայումս, դասական նման ակտի արդյունքում առաջանում են նաեւ փոխադրելով ակտի բողոքարկման հետ կապված նոր իրավահարաբերություններ, որոնց պայմաններում դատաքննության արդյունքում կայացված դասական ակտը հանդիսանում է վերադաս դատարանի կողմից վերահսկողության նոր օբյեկտ: Դրանով պայմանավորված՝ վերադաս դատարանը, վերահսկողություն իրականացնելով դասական ենթադրյալ սխալ պարունակող՝ ստորադաս ապյանի ինքնությունը դասական ակտի նկատմամբ, կատարում է գործողություն, որն օրենքի իմաստով հանդիսանում է պետական փոփոխության գանձման ինքնությունը օբյեկտ: Ընդ որում, խնդրո առարկա իրավիճակում գանձվող պետական փոփոխություն է այն նույն նպատակներին, ինչն այդ ինստիտուտն ունի ընդհանրապես, այն է՝ փոխհարաբերել վերադաս դատարանի կողմից գործի քննության ծախսերը եւ ապահովել կողմերի դատավարական կարգապահությունը:

Բացի դրանից, հաշվի առնելով նաեւ, որ դիմողների մատնանշած իրավիճակում բողոք բերող կողմը շարունակում է օգտվել օրենսդրական այն երաշխիքներից, որոնք միտված են բացառելու դատարանի մատչելիության իրավունքի իրացմանը պետական փոփոխություն վճարելու պարտականությամբ խոչընդոտելու հնարավորությունը, սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ վիճարկվող դրույթը՝ իրավակիրառական պրակտիկայում դրան տրված այնպիսի մեկնաբանությամբ, համաձայն որի՝ պետական փոփոխություն գանձվում է նաեւ նոր քննության արդյունքում ընդունված դասական ակտի դեմ վերաքննիչ բողոք ներկայացնելիս, դատարանի մատչելիության իրավունքի ենթադրյալ խախտման առումով սահմանադրականության խնդիր չի առաջացնում: Այլ է ՆՆ վճռաբեկ դատարանի՝ 09.11.2007թ. թիվ 3-1400(ՎԴ) որոշման առկայության դեպքում ՆՆ վերաքննիչ քաղաքացիական դատարանի կողմից 21.01.2008թ. ընդունված թիվ 07-4326 քաղաքացիական գործով վերոնշյալ որոշման հիմնավորվածության ու իրավաչափության հարցը, որը, սակայն, առնչվում է օրենքի կիրառման ոլորտին եւ դուրս է օրենքի նորմի սահմա-

նադրականության հարցով վեճի առարկայի, ինչպես նաև ՏՏ սահմանադրական դատարանի կողմից այն քննության առնելու իրավասության շրջանակներից:

Սահմանադրական դատարանը միաժամանակ արձանագրում է, որ ՏՏ վճռաբեկ դատարանը 2009թ. սեպտեմբերի 30-ի «Վճռաբեկ բողոքը վերադարձնելու մասին» որոշումն ընդունելիս ընդհանրապես չի անդրադարձել 03.09.2009թ. ներկայացված վճռաբեկ բողոքում պետական փուրքի չվճարված մասով վճարումը հետաձգելու և հարցը վեճն ըստ էության լուծող դատական ակտով լուծելու միջնորդությանը:

8. Դիմողների այն հարցադրման առնչությամբ, համաձայն որի՝ վիճարկվող դրույթը՝ դատարանների կողմից դրան փոխված մեկնաբանությամբ, պարտավորեցնում է պետական փուրք վճարել միաժամանակ երկու «այլընտրանքային» պահանջների համար, սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ դրանով դիմողները բարձրացնում են վերաքննիչ դատարանի որոշման իրավաչափության հարց, որի պարագայում առկա չէ պարճառահետեւանքային կապ վիճարկվող նորմի եւ դիմողների իրավունքների ենթադրյալ խախտման միջև: Ինչ վերաբերում է վիճարկվող դրույթների բուն բովանդակությանը, ապա այն ոչ միայն չի պարտավորեցնում դատարաններում պետական փուրք վճարել, այսպես կոչված, **այլընտրանքային** գույքային պահանջներից յուրաքանչյուրի համար, այլ նաև **գործնականում բացառում է վերաքննիչ դատարան այլընտրանքային գույքային պահանջներ ներկայացնելու որևէ հնարավորություն:** Վիճարկվող դրույթի պահանջը ոչ թե այլընտրանքային գույքային պահանջներից յուրաքանչյուրի համար պետական փուրքի միաժամանակյա վճարումն է, այլ այն վերաբերում է գույքային եւ ոչ գույքային պահանջներին: Իսկ գույքային եւ ոչ գույքային պահանջները, միմյանցից էապես փոքրերվելով իրենց բնույթով եւ բովանդակությամբ, չեն կարող գործնականում հարաբերակցվել որպես այլընտրանքային հայցապահանջներ: Գույքային եւ ոչ գույքային պահանջները, որոնց հիմքում դրված են նյութական եւ ոչ նյութական կարիքների բավարարման, հետեւաբար՝ նաև բովանդակությամբ փոքրեր խնդիրներ, չեն կարող միմյանց փոխարինել՝ միմյանց նկատմամբ հանդես գալով որպես այլընտրանքային պահանջներ: Այլընտրանքային պահանջները կարող են ներկայացվել բովանդակությամբ համասեռ խնդրի կամ՝ փոխադրյալ դեպքում գույքային պահանջի շրջանակներում, որտեղ այդ պահանջները հանդես են գալիս որպես գույքային բնույթի եւ գործնականում միմյանց փոխարինող պահանջներ, կամ ոչ

գույքային պահանջի շրջանակներում հանդես գալով որպես ոչ գույքային բնույթի եւ գործնականում միմյանց փոխարինող պահանջներ:

9. ՏՏ դատական օրենսգրքի 39-րդ հոդվածի համաձայն՝ վերաքննիչ դատարանն իր իրավասության շրջանակներում առաջին աստիճանի ընդհանուր իրավասության դատարանների դատական ակտերը վերանայող դատարան է, հետեւաբար՝ ՏՏ քաղաքացիական դատավարության օրենսգրքի 205-րդ հոդվածի համաձայն վերաքննիչ դատարանում բողոքարկման օբյեկտն առաջին աստիճանի դատարանի դատական ակտն է: Վերաքննիչ դատարանը վերաքննիչ բողոքի հիման վրա վերահսկողություն է իրականացնում առաջին աստիճանի դատարանի դատական ակտի օրինականության նկատմամբ՝ դրանում տեղ գրած հնարավոր դատական սխալը վերացնելու նպատակով: Ուստի, եթե առաջին աստիճանի դատարանում քննության առարկան մեկ կամ մի քանի պահանջ ներառող հայցապահանջն է, ապա վերաքննիչ դատարանում քննության առարկան ոչ թե առաջին աստիճանի դատարան ներկայացված հայցապահանջում ներառված առանձին պահանջներն են, այլ առաջին աստիճանի դատարանի կողմից թույլ տրված ենթադրյալ դատական սխալը: Ներեւաբար, գույքային եւ ոչ գույքային պահանջների առնչությամբ կայացված՝ առաջին աստիճանի դատական ակտը կարող է քննության առարկա դառնալ միաժամանակ գույքային եւ ոչ գույքային պահանջների առնչությամբ՝ իր ամբողջության մեջ:

Սահմանադրական դատարանը գտնում է, որ դիմողների այն հարցադրումը, համաձայն որի՝ մի պահանջի առնչությամբ պետական փուլքի վճարումը պետք է հիմք հանդիսանա վերաքննիչ բողոքն ամբողջությամբ քննության ընդունելու համար, անհիմն է, պայմանավորված չէ վերաքննիչ դատարանի գործառնությունով ու անիրագործելի է:

Ելնելով գործի քննության արդյունքներից եւ ղեկավարվելով Նայաստանի Նանրապետության Սահմանադրության 100-րդ հոդվածի 1-ին կետով, 102-րդ հոդվածով, «Սահմանադրական դատարանի մասին» Նայաստանի Նանրապետության օրենքի 63, 64 եւ 69-րդ հոդվածներով, Նայաստանի Նանրապետության սահմանադրական դատարանը **Ո Ր Ո Շ Ե Ց**:

1. «Պետական փուլքի մասին» ՏՏ օրենքի 9-րդ հոդվածի 8-րդ կետի «ա» եւ «բ» ենթակետերը՝ սույն որոշման մեջ ամրագրված իրավական դիրքորոշումների

շրջանակներում, համապարասխանում են Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրությանը:

2. Նայասարանի Նանրապետության Սահմանադրության 102-րդ հոդվածի երկրորդ մասի համաձայն սույն որոշումը վերջնական է եւ ուժի մեջ է մտնում հրապարակման պահից:

ՆԱԽԱԳԱՆՈՂ

Գ. ՆԱՐՈՒԹ-ՅՈՒՆՅԱՆ

25 մայիսի 2010 թվականի
ՍԴՈ- 890